

ALFONS COMÍN, UNA VEU VIGENT
20è ANIVERSARI

Teresa Pàmies

Alfons Comín no sols és una veu vigent als vint anys de la seva mort sinó també un compromís, un enfoc revolucionari de la realitat del seu temps, realitat viscuda abans de teoritzar-la. El que ens ha deixat escrit, recollit en els SET volums editats per la Fundació que du el seu nom i avui ens convida a recordar-lo, n'és una prova vivificant. Entre els temes socials i polítics que abordà en el seu moment, alguns -com ara el treball titulat *Progrés immigratori i la seva funció en la societat catalana*, inclòs en el segon volum amb una breu introducció signada conjuntament amb el recordat Juan García Nieto- no podia preveure la dimensió i les característiques de la immigració dels darrers quinze anys que amb prou feines ha començat, sense trobar, en l'àmbit de l'esquerra catalana i espanyola, l'equip equivalent que l'analitzi, en tregui conclusions i ajudi a donar-li una perspectiva de progrés. Tal vegada intuï l'explosió de la misèria i la revolta dels pàries de l'Àfrica, de l'Àsia i de l'Amèrica Llatina però Alfonso Comín no podia imaginar que amb els immigrants de l'anomenat "tercer món" també vindrien fugitius de països del "socialisme real" que en alliberar-se d'un sistema que degenerà en la pitjor de les dictadures, que no és la del proleteriat, no han sabut o no han pogut salvar i desenvolupar les moltes conquestes de la revolució d'octubre. ¿Com s'ho hagués explicat el nostre Comín? La immigració en la que ell i el seu equip de sociòlegs cristians i marxistes, s'implicaren, procedia de les zones espanyoles menys desenvolupades econòmicament però amb vincles històrics i afectius amb la "societat receptora", expressió que apareix sovint en el text de Comín. Les diferències entre aquella immigració i la d'avui dificulta la seva integració. Si fou problemàtica la dels andalusos, murcians, gallecs i aragonesos en una societat com la catalana, amb més motius ho ha de ser la de magrebins, pakistanesos, subsaharians, filipins, peruans o polonesos. La seva irrupció en el context social i cultural de la Catalunya actual, planteja una pila de qüestions que una Llei d'estrangeria --ni que fos justa, que no ho és- no pot abastar. L'Alfonso, coneixedor del problema del Sud i defensor de les seves reivindicacions, segurament ho hauria abordat i amb el seu tarannà indagador dels fets socials, el seu estil rigorós en l'amenitat, hauria contribuït a explicar-ne l'essencial en el context històric, que no és el de fa vint anys. La seva aportació a la teorització dels conflictes derivats del sistema capitalista enfollit de cobdícia i obstinat en mantenir-se i estendre's a l'infinit, ha estat pedagògica i exultant però va morir jove i ens deixà l'obra, apenes arrelada al moll de la seva generació, però en el seu treball sobre la immigració, meditat i escrit en la dècada dels seixanta i setanta hi trobem pistes orientadores que poden ajudar-nos a configurar, si més no, "una societat receptora" que faciliti la integració dels joves del "tercer món" que ens arriben per tots els camins possibles o impossibles, sense plantejar-se quina pot ser la seva funció en la societat receptora perquè els motiven necessitats de supervivència.

Alguns catalans, des de posicions d'esquerra i de l'humanisme cristià o ateu, se solidaritzen amb els immigrants però ho fan amb els arguments economicistes i egoistes d'una societat receptora deficitària en demografia, en mà d'obra per a feines rebutjades pels nadius, les més dures, brutes, arriscades i mal retribuïdes. Els magrebins són prolífics --diuen- les dones subsaharianes suporten estoicament les condicions més adverses i algunes, fins i tot afronten els perills de la travessia en patera en avançat estat de gestació, o fugen d'un marit, d'un pare o d'un germà despòtics, enduent-se els fills petits, tal com hem vist en recents imatges de

televisió i a la premsa. No és la immigració de maleta de fusta que desembarcava a l'estació de França procedent de territori espanyol. Alfonso Comín ho valorava com un reforçament de la classe obrera de Catalunya, com demostrarien les accions dels treballadors contra les condicions imposades pel règim franquista, la creació de Comissions Obreres i la seva incidència mobilitzadora en el món de la cultura. Comín valorava la diversitat compatible amb la identitat de cadascú, sense renúncia de les pròpies arrels.

Les condicions que troben els nous immigrants són pitjor, en molts aspectes, a les dels anys 50 i 60. La majoria arriben sense papers per a sol·licitar la residència indispensable per a començar. La seva desemparança els deixa a mercè de màfies que els extorsionen, els enganyen i els exploten impunement, creades, en alguns casos pels seus propis compatriotes, amb la complicitat d'intermediaris corruptes del país receptor. Xarxes d'estafadors que es fan pagar quantitats astronòmiques per a vendre permisos que resulten falsos, contractes de treball amb empreses fantasmes i casaments de conveniència amb espanyoles mercenàries, una operació humiliant i degradant. Mai no s'havia traficant com ara amb éssers humans abocats a la desesperació, a la misèria i a la tirania globalitzadores. Alfonso Comín no ho va conèixer, per consegüent, no ho pogué analitzar per a prosseguir l'estudi clarificador començat amb els immigrants de la maleta de fusta. El conflicte està plantejat i requereix quelcom més que la solidaritat verbal i les bones intencions d'algunes ONG. En primer lloc requereix una anàlisi seriosa que l'esquerra d'aquest país no ha fet, ni abans ni després de l'aprovació de la Llei d'estrangeria. És una assignatura pendent, un repte del qual, Alfonso Comín no s'hauria escaquejat, però ell no hi és per ajudar-nos a trobar solucions polítiques al problema. Això no ens eximeix del deure de buscar-les.